

Mojn – en sønderjysk hilsen

Vi betragter det som en af instituttets fornemste opgaver at besvare de spørgsmål om jysk sprog og kultur, som institutioner og enkeltpersoner retter til os. Men selv om vi gør os al mulig umage og har betydelige samlinger at trække på, er det ikke altid vi kan give 100% sikre svar.

Tag nu f.eks. den bekendte og særegne hilsen, sønderjyderne bruger som uhøjtidelig hilsen tidlig og silde: *mojn*. Sidste år fik vi fra dagbladet Vestkysten videresendt en forespørgsel om oprindelsen til denne sære hilsen. Her er, hvad vi efter at have konsulteret vore samlinger og lidt dialektlitteratur sendte – og hvad Vestkysten så trykte som svar:

Mojn benyttes i dag som hilsen i hele det sønderjyske område syd for en linie Haderslev-Hviding. Hilsenen svarer både til rigssprogets "goddag" og "farvel", til det "hej" man kan sige til en forbipasserende, og til de tidsbundne hilsener "god morgen", "god aften".

Selv om denne hilsen i dag forekommer at være noget af det mest sønderjyske, man kan tænke sig, er den ret ny i dialekten. Den synes at dukke op i yngre sønderjyders omgangssprog omkring århundredskiftet, først i byer som Tønder og Åbenrå, senere bredende sig også til landsognene. Professor Peter Jørgensen fra Brede mødte *mojn* som en hilsen blandt realskoleeleverne i Tønder i 1914, og Jes Holdt fra Rise sogn har fortalt, hvordan ældre folk derovre på Åbenrå-kanten forholdt sig bevidst afvisende over for denne ny gløse.

Man følte nemlig, at hilsenen var tysk inspireret. Og heri har de ældre nok haft ret. *Mojn* er formentlig en dialektal udtale af *Morgen*, som jo bruges i betydningen "god morgen" overalt i tysk. Denne specielle udtale må i så fald være opstået i Berlin eller Brandenburg, hvor lydovergangen *-rg > -rj > -j* er almindelig (altså *morgen > morjen > mo(j)e(n)*). Og det er vel ganske tænkeligt, at hilsenen herfra er ført til Slesvig-Holsten, som jo efter 1866 var rent preussisk administreret. Peter Jørgensen har foreslået, at håndværkere kan have bragt ordet med sig, eller – hvad der lyder mere sandsynligt – at unge slesvig-holstenere fra militærtjenesten i Preussen har bragt hilsenen med hjem.

Fra begyndelsen synes *mojn* at have vundet bedst fodfæste i tysksindede kredse, men siden har den kvikke og alment brugbare hilsen sat sig igennem på tværs af det nationale skel i Sønderjylland, indtil det har nået sin nuværende position som et virkelig karakteristisk egnsudtryk.

Interesserede kan læse mere om brugen af *mojn* i Peter Jørgensens artikel 'En sønderjysk hilsen' (i: Studier i Dansk Dialektologi og Sproghistorie, tilegnet Poul Andersen; København 1971).

Så vidt, så godt. Men næppe havde Vestkysten bragt dette svar, før en læser gjorde opmærksom på, at der gives en helt anden forklaring på *mojn* i Gertrud Nordmann-Stabenows charmerende lille bog "Plattdeutsch und Plattdänisch im Grenzland Schleswig" (Husum, 1980). Og det er jo rigtigt. *Mojn* føres her tilbage til tillægsordet *moje*, kendt i hollandsk med betydningen 'god, skøn, behagelig', og hilsenen *mojn* skulle da være en afkorting af *mojn dag* (= god dag), *mojn aam* (= god aften) osv. – så det netop kunne bruges på alle tider af døgnet. Den geografiske udbredelse af *mojn* (fra den dansk-tyske grænseegn over imod den hollandske grænse) kan også tages til støtte for denne forklaring.

Men sært er det nu, at afkortingens skulle ramme sidste led (dag, aften osv.) af disse hilsener, for ellers er det altid (i nordisk, tysk, engelsk osv.) førsteledet (*god* og lign.), der bortfalder, så vi står tilbage med korte hilsener som *dav!*, *morgen!* osv. At den opr. tidsbundne hilsen *morgen!* ligesom i sønderjysk kan bruges på alle tider af døgnet, er velkendt fra det norske *morn!* Og ind i dette velkendte mønster passer forklaringen til Vestkysten jo stadigvæk bedst. 100% sikre er vi ikke – men så 95% da!